Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
N. WAHL
представено на 25 юли 2018 година [1]

Съединени дела C-174/17 P и C-222/17 P

Европейски съюз, представляван от Съда на Европейския съюз
срещу
Plásticos Españoles, SA (ASPLA)
Armando Álvarez, SA (C-174/17 P)
и
Plásticos Españoles, SA (ASPLA)
Armando Álvarez, SA
срещу

Европейски съюз, представляван от Съда на Европейския съюз (C-222/17 P)

„Обжалване — Допустимост — Извъндоговорна отговорност — Разумна продължителност на производството — Съд на Европейския съюз — Задължение за решаване на делото в разумен срок — Имуществена вреда — Разноски за банкова гаранция — Лихви — Причинно-следствена връзка“

1. Кои са видовете вреди, които съгласно член 340 ДФЕС Европейският съюз е длъжен да поправи по отношение на лицата, чието право на решаване на делото в разумен срок е било нарушено от Съда на Европейския съюз? По-специално, при какви обстоятелства следва да бъде присъдено обезщетение за вредите, които се твърди, че са причинени от прекомерната продължителност на процедурата?

2. Това са по същество основните въпроси, повдигнати в жалбите, които са подадени от Европейския съюз, представляван от Съда на Европейския съюз [2], и от Plásticos Españoles, SA (наричано по-нататък „ASPLA“) и Armando Álvarez, SA срещу решението на Общия съд от 17 февруари 2017 г., ASPLA и Armando Álvarez/Европейски съюз, T-40/15 (наричано по-нататък „обжалваното съдебно решение“) [3], с което посоченият съд присъжда на ASPLA и Armando Álvarez определени суми като обезщетение за имуществените вреди, претърпени от тях поради нарушението на задължението за произнасяне в разумен срок по делата, които са приключили с решения от 16 ноември 2011 г., ASPLA/Комисия, T-76/06 [4] и Álvarez/Комисия, T-78/06 [5].

1 Език на оригиналния текст: английски.

2 По-нататък за краткост наричан „Европейският съюз“.

3 EU:T:2017:105.

4 EU:T:2011:672, непубликувано.

5 EU:T:2011:673, непубликувано.

3. Сходни в голяма степен въпроси се повдигат и в четири други жалби — две подадени от Европейския съюз и две от други дружества — срещу две решения на Общия съд, с които този съд е присъдил обезщетения за имуществените и неимуществените вреди, претърпени от тези дружества поради нарушение на задължението за решаване на делото в разумен срок. Днес представям заключения и по тези дела[6]. Поради това настоящото заключение следва да се разглежда във връзка със заключенията по посочените дела.

I. Обстоятелства, предхождащи спора

4. На 24 февруари 2006 г. ASPLA, от една страна, и Armando Álvarez, от друга страна, подават жалби на основание на (настоящия) член 263 ДФЕС срещу решение C(2005) 4634 на Комисията от 30 ноември 2005 г. относно производство по прилагане на член [101 ДФЕС] (дело COMP/F/38.354 — Промишлени торби) (наричано по-нататък „Решение C(2005) 4634[7].

5. С решения от 16 ноември 2011 г. Общият съд отхвърля тези жалби[8]. ASPLA и Armando Álvarez обжалват решенията на Общия съд. С решения от 22 май 2014 г.[9] Съдът на Европейския съюз отхвърля жалбите.

II. Производството пред Общия съд и обжалваното съдебно решение

6. На 27 януари 2015 г. ASPLA и Armando Álvarez предявяват иск по член 268 ДФЕС срещу Европейския съюз за обезщетение на вредите, които твърдят, че са претърпели поради продължителността на производствата пред Общия съд по делата, приключили с решение от 16 ноември 2011 г., T-76/06 и T-78/06. По същество ASPLA и Armando Álvarez искат Общия съд да осъди Европейския съюз да им заплати обезщетение в размер на 3 495 038,66 EUR заедно с компенсаторни и мораторни лихви въз основа на лихвения процент за основните операции по рефинансиране на Европейската централна банка (ЕЦБ), увеличен с два пункта, считано от датата на предявяване на иска.

7. В обжалваното съдебно решение Общият съд осъжда Европейския съюз да заплати на ASPLA обезщетение в размер на 44 951,24 EUR и на Armando Álvarez обезщетение в размер на 111 042,48 EUR за претърпяната от всяко от тези дружества имуществена вреда поради нарушение на разумния срок за произнасяне по делата, приключили с решения от 16 ноември 2011 г., ASPLA/Комисия (T-76/06) и Armando Álvarez/Комисия (T-78/06). От 27 януари 2015 г. до обявяването на същото решение всяко от тези обезщетения се преизчислява с компенсаторни лихви в размер на годишния процент на инфлацията, установен за въпросния период от Евростат (Статистическата служба на Европейския съюз) в държавата членка, в която тези дружества са установени. Общият съд постановява също така, че всяко от обезщетенията се увеличава с мораторни лихви, считано от обявяването на разглежданото решение до окончателното им изплащане, в размер на лихвения процент, определен от Европейската централна банка (ЕЦБ) за нейните основни операции по рефинансиране, увеличен с два процентни пункта. Общият съд отхвърля иска в останалата му част.

6 Съединени дела Европейски съюз/Gascogne Sack Deutschland и Gascogne и Gascogne Sack Deutschland и Gascogne/Европейски съюз, C-138/17 P и C-146/17 P; и Европейски съюз/Kendrion, C-150/17 P.

7 Делата, посочени в бележка под линия 6 по-горе, също се отнасят до производства, образувани по почин на други предприятия, които са адресати на Решение C(2005) 4634.

8 Решения от 16 ноември 2011 г., ASPLA/Комисия (T-76/06, непубликувано, EU:T:2011:672), и Álvarez/Комисия (T-78/06, непубликувано, EU:T:2011:673).

9 Решения от 22 май 2014 г., ASPLA/Комисия (C-35/12 P, EU:C:2014:348), и Armando Álvarez/Комисия (C-36/12 P, EU:C:2014:349).

8. По отношение на съдебните разноски Общият съд осъжда: (i) ASPLA и Armando Álvarez, от една страна, и Европейския съюз, от друга, да понесат направените от тях съдебни разноски и (ii) Европейската комисия да понесе направените от нея съдебни разноски.

III. Производство пред Съда и искания на страните

9. С жалба, подадена на 5 април 2017 г. по дело C–174/17 P, Европейският съюз иска Съдът:

– да отмени точка 1 от диспозитива на обжалваното решение,

– да се отхвърли като необосновано искането, формулирано от ASPLA и Armando Álvarez пред първа инстанция, за сумата от 3 495 038,66 EUR като обезщетение за вредата, която твърдят, че са претърпели поради неспазването на разумния срок за произнасяне,

– да осъди ASPLA и Armando Álvarez да заплатят съдебните разноски.

10. От своя страна ASPLA и Armando Álvarez молят Съда:

– да отхвърли жалбата,

– да осъди Европейския съюз да заплати съдебните разноски.

11. С жалба, подадена на 27 април 2017 г. по дело C–222/17 P, ASPLA и Armando Álvarez искат Съдът:

– да отмени обжалваното съдебно решение,

– да осъди Европейския съюз да плати на жалбоподателите сумата от 3 495 038,66 EUR заедно със съответните компенсаторни лихви и лихви за забава като обезщетение за вредите, възникнали в резултат от нарушението от страна на Общия съд на член 47, параграф 2 от Хартата на основните права на Европейския съюз,

– да осъди Европейския съюз да заплати съдебните разноски.

12. От своя страна Европейският съюз иска Съдът:

– да отхвърли жалбата,

– да осъди ASPLA и Armando Álvarez да заплатят съдебните разноски.

13. Европейската комисия е допусната да встъпи по дело C-174/17 P в подкрепа на исканията на Европейския съюз.

14. С решение на председателя на първи състав от 17 април 2018 г. дела C-174/17 P и C-222/17 P са съединени за целите на заключението и на съдебното решение.

IV. Анализ на основанията за обжалване

А. Предварителни бележки

15. В жалбата си по дело C-174/17 P Европейският съюз изтъква две основания за обжалване, като твърди, че Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото, като неправилно е тълкувал понятията „причинно-следствена връзка“ и „вреда“. Комисията като цяло подкрепя Европейския съюз.

16. ASPLA и Armando Álvarez твърдят, че тези основания за обжалване са необосновани.

17. В своята жалба по дело C-222/17 P ASPLA и Armando Álvarez изтъкват пет основания за обжалване. Първото от тях е, че Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото и не е изложил достатъчно мотиви при преценката си на това какъв трябва да е периодът между писмената и устната фаза на производството, за да се счита той за разумен Второто основание за обжалване е, че Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото при преценката на претърпяната имуществена вреда. Третото основание за обжалване на ASPLA и Armando Álvarez е грешка на Общия съд при прилагане на правото при прилагане на принципа „non ultra petita“ във връзка с преценката на претърпените имуществени вреди. Четвъртото основание за обжалване на тези дружества, е, че поради използване на метод на изчисление на имуществените вреди, който е различен от предложения от тези две дружества, Общият съд е нарушил правото им на защита. Накрая, в рамките на петото основание за обжалване се твърди противоречивост на обжалваното съдебно решение, що се отнася до период, за който следва да бъдат обезщетени имуществените вреди, претърпени от ASPLA и Armando Álvarez.

18. От своя страна Европейският съюз моли основанията за обжалване на ASPLA и Armando Álvarez да се отхвърлят.

19. В настоящото заключение първо ще разгледам основанията за обжалване, които се отнасят до имуществените вреди. В резултат от това няма да е необходимо да се разглеждат основанията за обжалване във връзка с преценката на Общия съд относно периода между писмената и устната фаза на производствата по разглежданите дела, който следва да се счита за разумен.

Б. По имуществените вреди

20. Двете основания за обжалване, изтъкнати от Европейския съюз по дело C-174/17 P, както и второто, третото, четвъртото и петото основание за обжалване на ASPLA и Armando Álvarez по дело C-222/17 P се отнасят до направените от Общия съд констатации относно имуществените вреди, които ASPLA и Armando Álvarez твърдят, че са претърпели. По-конкретно, и двете страни твърдят, че Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото при разглеждането на исканията на ASPLA и Armando Álvarez относно вредата, произтичаща от разноските за банкова гаранция, която тези дружества са предоставили на Комисията, за да избегнат незабавното плащане на наложената с Решение C(2005) 4634 глоба. ASPLA и Armando Álvarez твърдят също така, че Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото, като е отхвърлил искането им за обезщетение за лихвите, които са платили на Комисията за периода на надхвърляне на разумния срок за произнасяне.

21. Считам за уместно да започна правния анализ по тези въпроси, като разгледам исканията, които се отнасят до направените от ASPLA и Armando Álvarez разноски за банкова гаранция. За тази цел ще започна с *първото* основание за обжалване на Европейския съюз. По-нататък, само за изчерпателност, ще разгледам и *второто* основание за обжалване на Европейския съюз. В резултат от това няма да е необходимо разглеждането на останалите основания за обжалване на ASPLA и Armando Álvarez.

22. Накрая ще разгледам *второто* основание за обжалване на ASPLA и Armando Álvarez, което се отнася до плащането на лихви върху глобата за периода на надхвърляне на разумния срок за произнасяне.

1. По разноските за банкова гаранция: наличие на причинно-следствена връзка

23. С първото си основание за обжалване Европейският съюз, подкрепен от Европейската комисия, оспорва начина на тълкуване и прилагане на понятието „причинно-следствена връзка“ от страна на Общия съд. По същество Европейският съюз твърди, че липсва пряка причинно-следствена връзка между неизпълнението от Общия съд на задължението му за произнасяне в разумен срок по дела T-76/06 и T-78/06 и претърпяната от ASPLA и Armando Álvarez вреда, произтичаща от плащането на разноските за банкова гаранция. По-специално, Европейският съюз изтъква, че тази вреда произтича от направения от ASPLA и Armando Álvarez избор да поддържат банковата гаранция по време на производствата, вместо да платят наложената от Комисията глоба. От своя страна по този въпрос ASPLA и Armando Álvarez изразяват становище в подкрепа на обжалваното решение: според тях разноските за банкова гаранция, платени през периода на надхвърляне на разумния срок за произнасяне, са причинени от неизпълнението от страна на Общия съд на задължението му да реши делото в разумен срок.

24. По-долу ще разгледам най-напред накратко съображенията, изложени от Общия съд, а след това ще обясня защо според мен първото основание за обжалване на Европейския съюз е обосновано.

25. В точки 84 и 85 от обжалваното съдебно решение Общият съд припомня установената съдебна практика, според която вредата, за която е поискано обезщетение в производство по иск за извъндоговорна отговорност на Съюза, трябва да бъде реална и сигурна, а това трябва да докаже ищецът. Също така в тежест на ищеца е да докаже съществуването на достатъчно пряка причинно-следствена връзка между укоримото поведение и твърдяната вреда.

26. В точки 104—107 от обжалваното съдебно решение Общият съд отбелязва, че ако производствата по дела T-76/06 и T-78/06 не бяха надхвърлили разумния срок за произнасяне, нямаше да се наложи ASPLA и Armando Álvarez Gascogne да плащат разноски по банковата гаранция през периода на надхвърляне. Според него това означавало, че е налице причинно-следствена връзка между нарушението на задължението за решаване на делото в разумен срок и настъпването на вредата, претърпяна от ASPLA и Armando Álvarez поради плащането на разноските по банкова гаранция през периода на надхвърляне.

27. Позовавайки се на съществуваща съдебна практика (наричана по-нататък „произтичащата от решение Holcim съдебна практика“)[10], Общият съд приема в точка 109 от обжалваното съдебно решение, че по принцип разноските за банкова гаранция, направени от дружество, санкционирано с решение на Комисията, са резултат от собственото решение на дружеството да учреди банкова гаранция, за да не изпълнява задължението за заплащане на глобата в определения със спорното решение срок. Следователно тези разноски поначало не могат да се разглеждат като *пряко* произтичащи от поведението на институцията.

28. Въпреки това по-нататък в точки 110—112 от обжалваното съдебно решение Общият съд посочва, че фактите по разглежданото дело се отличават от тези, във връзка с които е приета произтичащата от решение Holcim съдебна практика. Общият съд счита, че в момента, в който ASPLA и Armando Álvarez са подали жалбите си по дела T-76/06 и T-78/06, и в момента, в който са учредили банкова гаранция, нарушението на задължението за решаване на делото в разумен срок е било непредвидимо и ASPLA и Armando Álvarez са можели основателно да очакват жалбите им по тези дела да бъда разгледани в разумен срок. Общият съд освен това отбелязва, че надхвърлянето на разумния срок за произнасяне по дела T-76/06 и T-78/06 е настъпило след първоначалното решение на жалбоподателите да учредят банкова гаранция. По изложените съображения този съд приема, че връзката между надхвърлянето на разумния срок за произнасяне по дела T-76/06 и T-78/06 и заплащането на разноски по банковата гаранция през периода на надхвърляне не може да е била прекъсната от първоначалното решение на ASPLA и Armando Álvarez да не заплатят незабавно глобата и да учредят банкова гаранция. Така в точка 113 от обжалваното съдебно решение Общият съд заключава, че причинно-следствената връзка е достатъчно пряка по смисъла на член 340 ДФЕС.

29. Според мен мотивите на Общия съд са погрешни. По същество Общият съд възприема изводите, които се съдържат в произтичащата от решение Holcim съдебна практика, но след това приема, че фактите по настоящото дело се отличават от тези, въз основа на които е постановена разглежданата съдебна практика. Подобно на Общия съд, считам, че произтичащата от решение Holcim съдебна практика е правилна, но за разлика от този съд не мисля, че фактите по настоящото дело се отличават съществено от тези по делата, по които е постановено решението Holcim: според мен не е убедителен нито един от двата довода, разгледани поотделно или заедно, които Общият съд изтъква, за да обоснове това разграничение.

30. Преди да обясня подробно защо съм на това мнение, бих искал да подчертая, че съгласно установената съдебна практика член 340 ДФЕС не може да се тълкува в смисъл, че изисква Европейският съюз да поправи всяка вредоносна последица, макар и далечна, от действията на своите органи[11]. Следователно при иск за извъндоговорна отговорност на Съюза не е достатъчно укоримото поведение да е една от причините за твърдяната вреда, а това поведение трябва да е *основната* причина за вредата[12]. С други думи, налице е достатъчна причинно-следствена връзка само тогава, когато вредата произтича пряко от незаконосъобразния акт на отговорната институция и не зависи от други причини, без значение дали са положителни или отрицателни[13].

10 Вж. решение от 21 април 2005 г., Holcim (Deutschland)/Комисия (T-28/03, EU:T:2005:139, т. 123), и определение от 12 декември 2007 г., Atlantic Container Line и др./Комисия (T-113/04, непубликувано, EU:T:2007:377, т. 38). Следва да се отбележи, че досега Съдът не е имал възможността да потвърди тази посока на развитие на съдебната практика.

11 Вж. в този смисъл решение от 4 октомври 1979 г., Dumortier и др./Съвет (64/76, 113/76, 167/78, 239/78, 27/79, 28/79 и 45/79, EU:C:1979:223, т. 21). Вж. и по-скорошно определение от 31 март 2011 г., Mauerhofer/Комисия (C-433/10 P, непубликувано, EU:C:2011:204, т. 127 и цитираната съдебна практика).

12 Вж. определение от 31 март 2011 г., Mauerhofer/Комисия (C-433/10 P, непубликувано, EU:C:2011:204, т. 127 и цитираната съдебна практика).

13 Вж. в този смисъл заключението на генералния адвокат Trabucchi по дело Compagnie continentale France/Съвет (169/73, непубликувано, EU:C:1974:32, т. 4).

а) Относно предвидимостта на неправомерното поведение

31. Първият довод, изтъкнат от Общия съд за разграничаване на фактите по настоящото дело от тези, въз основа на които е постановена произтичащата от решение Holcim съдебна практика, е, че в момента, в който ASPLA и Armando Álvarez са подали жалбите си по дела T-76/06 и T-78/06, и в момента, в който са учредили банкова гаранция, нарушението на разумния срок за произнасяне от Общия съд е било *непредвидимо*.

32. Това твърдение обаче на първо място е неточно. За съжаление няколко дела, които са били гледани от Общия съд малко преди подаването на жалбата по дела T-76/06 и T-78/06, са били със значителна продължителност [14]. Това важи особено за делата, свързани с прилагането на правилата на Съюза в областта на конкуренцията, и по-специално относно картели [15], за които е добре известно, че са сложни, отнемат време и може да се наложи успоредно или координирано разглеждане на няколко дела едновременно.

33. Вярно е, че ASPLA и Armando Álvarez, като всички други жалбоподатели, са можели да очакват делата им да бъдат решени в разумен срок. Въпреки това с оглед на практиката и статистиката относно делата на Общия съд към съответния момент би било доста трудно да се определи с точност вероятната продължителност на производството, за да се изчисли общият размер на евентуалните разходи за банкова гаранция.

34. На второ място и което е по-важно, независимо дали прекомерното забавяне по дела T-76/06 и T-78/06 е било предвидимо или не, Общият съд е допуснал грешка, използвайки понятието „предвидимост“ с цел да се установи съществуването на достатъчна причинно-следствена връзка за ангажиране на отговорността на Европейския съюз.

35. Основният въпрос в настоящия случай не е дали лицето, което е претърпяло твърдяната вреда, е било в състояние да предвиди неправомерното поведение, което е причинило твърдяната вреда. От решаващо значение за ангажирането на извъндоговорната отговорност на Европейския съюз по настоящото дело е преди всичко дали твърдяната вреда произтича *пряко* от неправомерното поведение на институцията.

36. Това е въпрос, който Общият съд не е разгледал подробно. Струва ми се, че в контекста на този анализ евентуалната непредвидимост на прекомерното забавяне би могла да има значение само в две хипотези. Нито една от тези две хипотези обаче не е налице в настоящото дело.

37. От една страна, този елемент би могъл да е релевантен, ако впоследствие ASPLA и Armando Álvarez нямаха възможност да променят своето първоначално решение да отложат плащането и да учредят банкова гаранция. Както ще посоча в точки 49—52 по-долу, обаче това не е така: по всяко време в хода на съдебното производство ASPLA и Armando Álvarez са можели да платят глобата и да оттеглят банковата гаранция. Така, дори да се приеме, че първоначално обстоятелството е било непредвидимо, ASPLA и Armando Álvarez са имали възможност да променят поведението си в светлината на това ново обстоятелство.

14 Вж. например решения от 13 януари 2004 г., Thermenhotel Stoiser Franz и др./Комисия (T-158/99, EU:T:2004:2), от 11 май 2005 г., Saxonia Edelmetalle/Комисия (T-111/01 и T-133/01, EU:T:2005:166), от 19 октомври 2005 г., Freistaat Thüringen/Комисия (T-318/00, EU:T:2005:363), и от 14 декември 2005 г., Laboratoire du Bain/Съвет и Комисия (T-151/00, непубликувано, EU:T:2005:450).

15 Вж. в това число и решения от 11 декември 2003 г., Marlines/Комисия (T-56/99, EU:T:2003:333), от 8 юли 2004 г., Mannesmannröhren-Werke/Комисия (T-44/00, EU:T:2004:218), от 14 декември 2005 г., Honeywell/Комисия (T-209/01, EU:T:2005:455), и от 15 март 2006 г., BASF/Комисия (T-15/02, EU:T:2006:74).

38. От друга страна, евентуалната непредвидимост на прекомерното забавяне би могла също така да бъде от значение, ако Европейският съюз твърдеше пред Общия съд, че ASPLA и Armando Álvarez не са положили дължимата грижа за избягване или ограничаване на размера на вредите, произтекли от избора им да отложат плащането на глобата до приключване на съдебното производство.

39. В това отношение следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика в рамките на иск за извъндоговорна отговорност следва да се провери дали увреденото лице е доказало, че за да избегне риска от това то самото да понесе вредите като съзнателен правен субект, е положило необходимата грижа да ги избегне или да ограничи техния размер. Причинно-следствената връзка може да се прекъсне от проява на небрежност от страна на увреденото лице, доколкото това негово поведение съставлява основната причина за вредите [16].

40. Това обаче не е причината, поради която Общият съд е посочил разглежданото обстоятелство в обжалваното съдебно решение. Общият съд не е използвал критерия за предвидимост, за да изследва дали причинно-следствената връзка между твърдяната вреда и укоримото поведение на институцията на Съюза е била прекъсната от небрежност от страна на ASPLA и Armando Álvarez; вместо това той използва това понятие, за да установи наличието на такава връзка като първа стъпка.

41. Независимо от това евентуалната непредвидимост на събитието, довело до твърдените вреди, с нищо не допринася за установяване на *определящия фактор* за твърдяната вреда. Дори да се приеме, че прекомерното забавяне е било непредвидимо, това обстоятелство не е нито необходимо, нито достатъчно условие за ангажиране на отговорността на Европейския съюз.

42. В контекста на горепосоченото считам, че в обжалваното съдебно решение Общият съд неправилно е тълкувал и приложил понятието „предвидимост“ за целите на член 340 ДФЕС с оглед на установяване на наличието на причинно-следствена връзка между твърдяната вреда и укоримото поведение.

б) Относно липсата на избор за ASPLA и Armando Álvarez

43. Вторият довод, изтъкнат от Общия съд за разграничаване на фактите по дело T–40/15 от тези, по които е постановена произтичащата от решение Holcim съдебна практика, е, че надхвърлянето на разумния срок за произнасяне по дела T-76/06 и T-78/06 е настъпил *след* решението на ASPLA и Armando Álvarez да учредят банкова гаранция.

44. Според мен това обстоятелство също е ирелевантно.

45. В самото начало следва да се напомни, че решенията на Комисията като Решение C(2005) 4634 са правно обвързващи и се считат за валидни до отмяната им от съдилищата на Съюза. Ако дадено предприятие, което е санкционирано с наложена от Комисията глоба, счита, че решението на Комисията е неправомерно и че непосредственото изпълнение на това решение може да причини непоправими вреди, това предприятие може да подаде молба до съдилищата на Съюза за допускане на обезпечителни мерки по членове 278 ДФЕС и 279 ДФЕС за времето, през което оспорва валидността на решението.

16 Вж. например решение от 18 март 2010 г., Trubowest Handel и Makarov/Съвет и Комисия (C-419/08 P, EU:C:2010:147, т. 61). Съгласно постоянната съдебна практика този принцип е общ за правните системи на държавите членки: вж. в този смисъл решение от 5 март 1996 г., Brasserie du pêcheur и Factortame (C-46/93 и C-48/93, EU:C:1996:79, т. 85 и цитираната съдебна практика).

46. Ако такава молба не е подадена или ако тя бъде отхвърлена от съдилищата на Съюза, глобата трябва по правило да бъде платена в срока, предвиден в решението. Като се има предвид това, бюджетните правила на Съюза[17] позволяват на Комисията да удължи срока за плащане на глоба, при условие че длъжникът се задължи да плаща мораторна лихва и предостави финансова гаранция, която включва както главницата на неизплатеното задължение, така и лихвите по него.

47. Следователно на предприятията, които желаят да оспорват глоба пред съдилищата на Съюза, е предоставена възможност да изберат дали да погасят задължението си незабавно (правилото), или да поискат да представят банкова гаранция (изключението). За разлика от твърденията на ASPLA и Armando Álvarez предоставената им с член 85 от Регламент № 2342/2002 възможност съставлява изключение. Правилото, което е установено в членове 278 ДФЕС и 279 ДФЕС, е, че решение на Комисията, каквото е Решение C(2005) 4634, произвеждат действие от момента на нотифицирането им на техните адресати и изпълнението им не се спира дори ако се обжалват пред съдилищата на Съюза (освен ако изпълнението им бъде спряно от тези съдилища).

48. Изборът на предприятието трябва да има *еднакъв финансов ефект* за Съюза: отлагането на плащането не може да доведе до загуби за бюджета на Съюза. Счетоводителят, който в сътрудничество с отговорния разпоредител с бюджетни кредити може по искане на длъжника да реши да удължи срока за плащане, не разполага с правомощие да изменя размера на наложената глоба, който е определен от Комисията като институция (т.е. от колегиума на комисарите). Същевременно решението на предприятието да заплати незабавно глобата, въпреки намерението си да оспори решението на Комисията пред съдилищата на Съюза, не би следвало да доведе до неоснователно обогатяване на Съюза. Ето защо, от една страна, ако съдилищата на Съюза потвърдят решението на Комисията, глобата, чието плащане е било отложено, става дължима заедно с лихва. От друга страна, отмяната на оспореното решение на Комисията поражда задължение за Съюза да възстанови платените суми, увеличени със съответните лихви[18].

49. Решението да се отложи плащането на глоба, очевидно позволява на предприятието да продължи да използва съответните суми, докато съдебното производство е висящо. То обаче поражда и някои допълнителни разходи (тези, свързани с учредяването на банкова гаранция), които предприятието трябва да приеме да понесе дори ако в крайна сметка оспореното решение бъде отменено. Следователно всяко санкционирано от Комисията предприятие следва да прецени дали от финансова гледна точка е в негов интерес да заплати глобата в рамките на определения срок, или да поиска отлагане на плащането и да предостави банкова гаранция.

50. От значение е да се посочи, че противно на приетото от Общия съд, не става дума за избор, който може да се направи само веднъж. Всяко предприятие, което е избрало да предостави гаранция, може по всяко време да отмени първоначалното си решение и да пристъпи към изплащане на глобата[19]. Така предприятието избягва натрупването на допълнителни лихви върху главницата и може да оттегли предоставената по-рано банкова гаранция.

17 Член 85 от Регламент (ЕО, Евратом) № 2342/2002 на Комисията от 23 декември 2002 година относно определянето на подробни правила за прилагането на Регламент (ЕО, Евратом) № 1605/2002 на Съвета относно Финансовия регламент, приложим към общия бюджет на Европейските общности (ОВ L 357, 2002 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 1, том 4, стр. 3). Този регламент, който е приложим към релевантния период, понастоящем е заменен с Делегиран регламент (ЕС) № 1268/2012 на Комисията от 29 октомври 2012 година относно правилата за прилагане на Регламент (ЕС, Евратом) № 966/2012 на Европейския парламент и на Съвета относно финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза (ОВ L 362, 2012 г., стр. 1).

18 Вж. в този смисъл решение от 12 февруари 2015 г., Комисия/IPK International, (C–336/13 P, EU:C:2015:83). Относно вида и размера на лихвите, които следва да бъдат заплатени от Комисията на дружеството, което е платило глоба, за да изпълни решение, прието съгласно член 101 ДФЕС, впоследствие отменено от съдилищата на ЕС, вж. дело T–201/17, Printeos/Комисия, висящо.

19 Вж. например решение от 12 май 2016 г., Trioplast Industrier/Комисия (T-669/14, непубликувано, EU:T:2016:285, т. 103).

51. Нито една разпоредба от правото на Съюза не възпрепятства предприятие да отмени банковата гаранция и да плати глобата, когато реши, че този начин на действие би бил по-изгоден. Следователно може да се предположи, че ако в хода на производството дадено предприятие не преразгледа първоначалния си избор, то това е така, защото то счита, че поддържането на банковата гаранция все още е в негов интерес. Действително въпросът дали първоначалното решение продължава да бъде от полза впоследствие, зависи от множество фактори, които — както посочва Комисията — може значително да се променят с течение на времето (разходите, свързани с вземането назаем на парични средства, таксите, начислявани от банката във връзка с гаранцията, приходите от инвестирането на дължимата сума в друга стопанска дейност и т.н.). Поради това от икономическа гледна точка е разумно да се предположи, че предприятието може регулярно да преразглежда първоначалното си решение.

52. Следователно, както правилно изтъква Европейският съюз, изборът да се предостави банкова гаранция вместо да се плати наложената от Комисията глоба, не е направен само в началото на производството: този избор е бил свободно и съзнателно *поддържан* (или *потвърждаван*) от ASPLA и Armando Álvarez през целия период, през който са продължили съдебните производства по дела T-76/06 и T-78/06, включително когато продължителността на тези производства е станала значителна.

53. В заключение по този въпрос ще посоча, че вторият довод на Общия съд за разграничаване на настоящото дело от делата, които са в основата на произтичащата от решение Holcim съдебна практика, се основава на погрешната предпоставка, че единственото решение, което е от значение за разглеждания случай, е първоначалното решение на ASPLA и Armando Álvarez да отложат плащането и да предоставят банкова гаранция преди началото на производството.

54. Погрешният характер на тази предпоставка се потвърждава косвено и в обжалваното съдебно решение.

в) Противоречието в обжалваното съдебно решение

55. В точка 119 от обжалваното съдебно решение Общият съд постановява, че не съществува достатъчно пряка причинно-следствена връзка по отношение на разноските за банковата гаранция, понесени *след* постановяване на решенията по дела T-76/06 и T-78/06. Посоченият съд счита, че плащането на тези разноски произтича от личния и самостоятелен избор на ASPLA и Armando Álvarez, направен след постановяването на посочените съдебни решения, да не заплащат глобата, да не поискат спиране на изпълнението на Решение C(2005) 4634 и да обжалват разглежданите съдебни решения. Ако това е така, за мен не е ясно защо според Общия съд решението за запазване на банковата гаранция е било от решаващо значение, за да се изключи отговорността на Европейския съюз *след* постановяването на разглежданото съдебно решение, но не и *преди* това.

56. Както твърди Европейският съюз, изглежда няма значително разминаване между тези периоди, което може да бъде от значение от гледна точка на член 340 ДФЕС. По време на първоинстанционното производство ASPLA и Armando Álvarez съзнателно са взели и решение да не поискат спиране на изпълнението на спорното решение и да удължат действието на банковата гаранция до приключването на това производство. Така точка 119 от обжалваното съдебно решение потвърждава, че елементите, които съгласно точки 110—112 от същото решение Общият съд приема за релевантни за разграничаване на разглеждания случай от произтичащата от решение Holcim съдебна практика, всъщност са ирелевантни.

г) Междинно заключение

57. Като междинно заключение, безспорно обстоятелството, че ASPLA и Armando Álvarez е трябвало да поемат разноските, свързани с предоставената на Комисията банкова гаранция през периода на надхвърляне, е *следствие* и от невъзможността на Общия съд да постанови решението си в разумен срок.

58. Това обаче не е било *основната* причина за настъпването на твърдяната вреда. От решаващо значение е било решението на ASPLA и Armando Álvarez да продължат да се ползват от поисканото от тях изключение от задължението им да платят дължимата глоба, при положение че дружествата са били напълно наясно относно разходите и рисковете, свързани с техния избор. Следователно по отношение на настоящото дело са приложими принципите, установени в произтичащата от решение Holcim съдебна практика.

59. С оглед на всички тези съображения считам, че Общият съд е допуснал грешка при тълкуването и прилагането на понятието „причинно-следствена връзка“ за целите на член 340 ДФЕС. Според мен не е налице достатъчно пряка причинно-следствена връзка между неспазването от Общия съд по дела T-76/06 и T-78/06 на разумния срок за произнасяне и твърдяната от ASPLA и Armando Álvarez вреда, произтичаща от плащането на разноските по банковата гаранция през периода на надхвърляне.

60. С оглед на гореизложеното обжалваното решение следва да се отмени в частта, в която Европейският съюз се осъжда да заплати на ASPLA обезщетение в размер на 44 951,24 EUR и на Armando Álvarez обезщетение в размер на 111 042,48 EUR за претърпените имуществени вреди поради нарушение на разумния срок за произнасяне по делата, приключили с решения от 16 ноември 2011 г., T-76/06 и T-78/06.

61. Това означава, че ако Съдът възприеме моето заключение по този въпрос, няма да е необходимо да се разглеждат *второто* основание за обжалване на Европейския съюз, нито *третото*, *четвъртото* и *петото* основание за обжалване на ASPLA и Armando Álvarez. Въпреки това, с оглед на значението на повдигнатия въпрос за бъдещи производства, единствено от съображения за изчерпателност считам, че ще е от полза да анализирам *второто* основание за обжалване на Европейския съюз. Този анализ ще бъде полезен и при разглеждането на *второто* основание за обжалване на ASPLA и Armando Álvarez.

2. Относно разноските по банковата гаранция: понятието „вреда“

62. В рамките на второто си основание за обжалване, насочено срещу точки 104—120 от обжалваното съдебно решение, Европейският съюз, подкрепян от Комисията, твърди, че Общият съд е изтълкувал погрешно понятието „вреда“. Според него Общият съд е трябвало да провери дали през периода на надхвърляне платените от ASPLA и Armando Álvarez разноски за банкова гаранция са били по-големи от ползите, произтичащи от разполагането със сума, равна на размера на глобата. От своя страна ASPLA и Armando Álvarez искат Съдът да отхвърли това основание като необосновано. Според тях няма връзка между произтичащите за тях ползи и загубите, понесени от същите дружества през периода на надхвърляне.

63. Струва ми се, че това основание за обжалване е обосновано. Всъщност Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото, като в точки 104 и 105 от обжалваното съдебно решение, без особени обяснения или допълнително изследване, е приравнил *разходите* по банковата гаранция, направени през периода на надхвърляне, на *вреда*, която следва да бъде обезщетена съгласно член 340 ДФЕС.

64. Следва да се прави разлика между двете понятия.

65. Дадено действие или бездействие на институция на Съюза може да има различни последици за имущественото състояние на предприятия като ASPLA и Armando Álvarez. Това действие или бездействие може да доведе до определени разходи за това предприятие, но в същото време може да доведе и до печалби за него. Ще е налице „вреда“ по смисъла на член 340 ДФЕС само когато нетната разлика между разходите и печалбите е отрицателна величина[20]. С други думи, трябва да е налице *обща загуба*, произтичаща от укоримото поведение. В противен случай би възникнала парадоксалната хипотеза, в която, въпреки че предприятието се е облагодетелствало финансово от поведението на институция на Съюза, то ще има право да претендира допълнителни суми от Съюза.

66. Както бе обяснено в точки 49 и 51 по-горе, решението на дадено предприятие да отложи плащането и да учреди банкова гаранция, от една страна, води до определени разходи, но от друга страна, то също така позволява на предприятието да използва за определен период от време сума, която може да генерира печалби. Между тези различни последици не липсва каквато и да е връзка: те са двете страни на една и съща монета.

67. От икономическа гледна точка изборът за отлагане на плащането представлява по същество форма на финансиране на съответното предприятие: до края на съдебното производство това предприятие на практика взема на заем от самия Съюз средствата, които му дължи. Накратко, общият разход за финансирането е сумата от разноските за банковата гаранция заедно с лихвите, които евентуално ще бъдат начислени върху главницата, в случай че предприятието загуби делото. В обжалваното съдебно решение обаче се разискват само понесените от ASPLA и Armando Álvarez разходи и не се споменава нищо за възможните печалби или икономии, направени от тези дружества благодарение на отлагането на плащането.

68. Според мен тук Общият съд е допуснал грешка. Както посочих в точка 51 по-горе, приема се, че предприятията винаги действат по начин, който е рационален от икономическа и финансова гледна точка. Ето защо може разумно да се предположи, че за целия период на провеждане на съдебното производство по дела T-76/06 и T-78/06 ASPLA и Armando Álvarez са преценили, че е по-изгодно да продължат да вземат назаем от Съюза сумата, съответстваща на размера на дължимата глоба, вместо да използват собствени средства или да изтеглят банков заем.

69. При това положение не може да се изключи вероятността прекомерното закъснение при постановяването на решения по дела T-76/06 и T-78/06 не само да не е причинило загуба на ASPLA и Armando Álvarez, но дори да е било от финансова полза за тези дружества. Това обаче не може да бъде установено въз основа на обжалваното съдебно решение, тъй като, без да прави по-нататъшни проучвания, Общият съд е приел, че разноските по банковата гаранция през периода на надхвърляне съответстват на вредата, претърпяна от ASPLA и Armando Álvarez през този период.

70. Накрая бих добавил, че и по този въпрос обжалваното съдебно решение е противоречиво. Всъщност, що се отнася до друго изражение на твърдените вреди (плащането на лихви върху размера на глобата), Общият съд е приел, че ASPLA и Armando Álvarez не са представили доказателства, от които да е видно, че през периода на надхвърляне „размерът на лихвите за забава, изплатени впоследствие на Комисията от Armando Álvarez, е надвишавал изгодата, която това дружество е получило, поради това че е разполагало със сума, равна на размера на глобата, увеличена с лихвите за забава“[21].

20 Вж. в този смисъл решение от 19 май 1992 г., Mulder и др./Съвет и Комисия (C-104/89 и C-37/90, EU:C:1992:217, т. 26 и сл.).

21 Точка 101 от обжалваното съдебно решение.

71. Трудно е да се разбере защо Общият съд не е приложил подобен стандарт по отношение на твърдяната вреда, състояща се в плащането на разноските по банковата гаранция, които се отнасят за същия период.

72. В заключение, *второто* основание за обжалване, изтъкнато от Европейския съюз, също е обосновано.

3. По лихвите

73. С второто си основание, насочено срещу точки 97—103 от обжалваното съдебно решение, ASPLA и Armando Álvarez твърдят, че Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото, като е отхвърлил искането им за обезщетение за вредата, изразяваща се в лихвата, начислена върху размера на наложената им глоба за периода на надхвърляне.

74. В своето решение Общият съд отбелязва, че ASPLA и Armando Álvarez не са представили доказателства, от които да е видно, че през периода на надхвърляне размерът на лихвите за забава, изплатени впоследствие на Комисията, е надвишавал изгодата, която дружествата са получили, поради това че са разполагали със сума, равна на размера на глобата, увеличена с лихвите за забава.

75. По посочените в точки 23—72 по-горе съображения според мен Общият съд правилно е отхвърлил искането на ASPLA и Armando Álvarez. Доколкото жалбите на ASPLA и Armando Álvarez в крайна сметка са отхвърлени от съдилищата на Съюза, несъмнено мораторните лихви, които следва да се изплатят на Комисията върху размера на глобата, представляват разход, който тези дружества е трябвало да поемат за периода до приключване на съдебното производство. Това обаче не означава непременно, че този разход представлява вреда по смисъла на член 340 ДФЕС.

76. В по-общ план, в разглеждания случай за целите на член 340 ДФЕС липсва достатъчно пряка причинно-следствена връзка между прекомерната продължителност на производството и загубата, изразяваща се в изплащането на лихви за периода на надхвърляне. Както обясних в точка 52 по-горе, рискът, свързан с поемането на тези разходи, произтича от решението на ASPLA и Armando Álvarez да отложат плащането на глобата до края на съдебното производство. ASPLA и Armando Álvarez са взели това решение свободно и са били напълно наясно с финансовите последици от него.

77. Следователно второто основание за обжалване на ASPLA и Armando Álvarez трябва да се отхвърли.

B. Относно разумния период

78. В рамките на *първото* си основание за обжалване, насочено срещу точки 57—83 от обжалваното съдебно решение, ASPLA и Armando Álvarez твърдят, че Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото и не е изложил мотиви във връзка с преценката си на разумния срок между писмената и устната фаза на производството по дела T-76/06 и T-78/06. Това основание за обжалване се подразделя на две части.

79. Първата част от него се отнася до точки 67—69 от обжалваното съдебно решение, от една страна, и до точка 72 от същото решение, от друга страна. Според ASPLA и Armando Álvarez Общият съд не е обяснил надлежно защо е стигнал до извода, че продължителност от 15 месеца между края на писмената фаза и началото на устната фаза на производството по принцип е подходяща за гледането на дела, каквито са T-76/06 и T-78/06. Освен това ASPLA и

Armando Álvarez считат, че Общият съд не е обяснил надлежно защо успоредното разглеждане на свързани дела може да обоснове продължаването с по един месец за всяко следващо свързано дело на времето между края на писмената фаза и началото на устната фаза на производството.

80. Втората част от първото основание за обжалване се отнася до твърдяно противоречие между точки 72 и 80 от обжалваното съдебно решение. ASPLA и Armando Álvarez считат, че е непоследователно да се посочва, че времето между края на писмената фаза и началото на устната фаза на производството следва да се продължи с по един месец за всяко следващо свързано дело, а след това разумната продължителност относно дело T-78/06 да се удължи с още четири месеца поради тясната му връзка с дело T-76/06.

81. Европейският съюз счита, че това основание за обжалване не е обосновано.

82. Независимо дали е обосновано, считам, че това основание за обжалване трябва да се отхвърли.

83. Дори твърденията за нарушения на ASPLA и Armando Álvarez да бъдат уважени, това няма да доведе до отмяна на обжалваното съдебно решение, нито до присъждане на по-голямо обезщетение за имуществените вреди, които тези дружества твърдят, че са претърпели.

84. В точки 23—72 и 73—77 по-горе обясних съответно защо считам, че разноските за банкова гаранция и лихвите, платени от ASPLA и Armando Álvarez върху размера на глобата през периода на надхвърляне на разумния срок за произнасяне, не съставляват вреда, която следва да бъде обезщетена съгласно член 340 ДФЕС. Следователно, ако Съдът възприеме моето становище по този въпрос, продължителността на периода на надхвърляне на разумния срок за произнасяне ще бъде ирелевантна за целите на настоящото производство. Всъщност ASPLA и Armando Álvarez не претендират никакъв друг вид обезщетение, различен от разгледаното по-горе.

V. Последици от анализа

85. В случай че Съдът възприеме моето заключение, жалбата на Европейския съюз трябва да се уважи и точка 1 от диспозитива на обжалваното съдебно решение следва да се отмени.

86. Тъй като с оглед на установените факти и на разменените становища пред Съда последният може да се произнесе с окончателно решение по този въпрос, той следва да отхвърли искането на ASPLA и Armando Álvarez за обезщетение на имуществените вреди, които тези дружества твърдят, че са претърпели в резултат от неизпълнението от страна на Общия съд на задължението му да се произнесе в разумен срок по дела T-76/06 и T-78/06.

87. Жалбата на ASPLA и Armando Álvarez следва да се отхвърли изцяло.

VI. По съдебните разноски

88. Съгласно член 138, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда загубилата делото страна се осъжда да заплати съдебните разноски, ако е направено такова искане.

89. В случай че Съдът възприеме моето заключение по жалбите, в съответствие с членове 137, 138 и 184 от Процедурния правилник на Съда ASPLA и Armando Álvarez следва да понесат направените от тях съдебни разноски и тези на Европейския съюз в производствата пред двете инстанции. Европейската комисия следва да понесе направените от нея съдебни разноски пред двете инстанции.

VII. Заключение

90. Въз основа на всички изложени по-горе съображения предлагам на Съда:

– да отмени точка 1 от диспозитива на решението на Общия съд от 17 февруари 2017 г., ASPLA и Armando Álvarez/Европейски съюз, T-40/15,

– да отхвърли жалбата на ASPLA и Armando Álvarez,

– да отхвърли искането на ASPLA и Armando Álvarez за обезщетение в размер на 3 495 038,66 EUR за имуществените вреди, претърпени поради нарушение от страна на Общия съд на задължението му да се произнесе в разумен срок по дела T-76/06 и T-78/06,

– да осъди ASPLA и Armando Álvarez да заплатят направените от тях съдебни разноски и тези на Европейския съюз, представляван от Съда на Европейския съюз, в производствата пред двете инстанции,

– да осъди Европейската комисия да понесе направените от нея съдебни разноски в производствата пред двете инстанции.